

Kulturdepartementet
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Ku2019/01318/CSM

Betänkandet Demokrativillkor för bidrag till civilsamhället (SOU 2019:35)

Allmänt

Förvaltningsrätten i Stockholm välkomnar betänkandet och förslaget om ett förtydligat och enhetligt demokrativillkor. Förslaget bedöms kunna leda till en mer enhetlig rättstillämpning och möjliggöra utveckling av praxis på området. Betänkandet är välmotiverat och innehåller tydliga skrivningar till stöd vid tillämpningen. Det är också positivt att utredningen har tagit fram stödmaterial i form av en vägledning för de handläggare som har att pröva ansökningar om statsbidrag.

Demokrativillkor är dock i grunden svåra att reglera och även med utredningens förslag kommer tolkning och tillämpning att vara en grannlaga uppgift. En enhetlig tillämpning försvåras också genom det stora antal myndigheter och dessutom flera enskilda rättssubjekt som har att tillämpa bestämmelserna. En ny översyn av antalet rättssubjekt som har till uppgift att besluta om statliga bidrag bör därför övervägas.

Utredningens förslag till demokrativillkor

Regleringen av demokrativillkoret föreslås som ett förbud mot att lämna bidrag till en organisation om den eller någon av dess företrädare agerar på vissa angivna sätt. I bestämmelsen anges inte någon generell bestämning av vilken omfattning eller grad som krävs för att ett agerande ska anses vara villkorsstridigt. Förvaltningsrätten anser att det bör övervägas någon form av kvalificeringsord i bestämmelsen för att inte t.ex. alltför obetydliga hot eller andra mindre allvarliga ageranden ska bedömas vara villkorsstridiga och därmed som huvudregel utesluta bidrag. En sådan lösning förordas framför att denna bedömning ska göras vid prövningen av om det finns särskilda skäl. För detta talar också utredarens uttalande att rekvisitet särskilda skäl är ett undantag som ska tillämpas med viss restriktivitet.

En särskild förordning om demokrativillkor för statlig bidragsgivning

Den generella förordningen om demokrativillkor för statlig bidragsgivning föreslås gälla när statsbidrag fördelas på annat sätt än med tillämpning av lag eller förordning, t.ex. med stöd av regleringsbrev eller särskilda regeringsbeslut. Förordningen föreslås gälla även för enskilda organ, till vilka uppgiften att fördela statsbidrag har överlämnats.

De villkor som föreslås regleras i förordningen måste anses utgöra sådana föreskrifter om skyldigheter för enskilda organ som kräver lagform eller bemyndigande i lag (8 kap. 2 § 2 och 8 kap. 3 § regeringsformen). Något generellt bemyndigande som täcker förordningens tillämpningsområde finns inte. Det kan därför ifrågasättas om den föreslagna regleringen – i den del den ställer upp krav på enskilda rättssubjekt vid fördelning av statsstöd – har stöd i regeringsformen. En enkel lösning vore att knyta förordningens tillämplighet i denna del till de lagar om överlämnande av förvaltningsuppgifter där sådana bemyndiganden finns.

Överklagande av beslut av enskilda organ

I betänkandet föreslås att en uttrycklig bestämmelse om att 40 § förvaltningslagen (2017:900) tillämpas i fråga om överklagande av beslut av enskilda organ ska tas in i befintliga lagar om överlämnande av förvaltningsuppgift till sådana organ. Förvaltningsrätten anser att det är positivt med en uttrycklig lagreglering av frågan om forum för överklagande av dessa beslut. När det gäller tillämpningen av övriga bestämmelser i förvaltningslagen vid enskilda organs handläggning av ärenden om statsstöd saknas det för närvarande en generell reglering. I stället har bestämmelser om förvaltningslagens tillämplighet tagits in i olika stödförordningar. Oavsett hur regleringen utformas framöver vill förvaltningsrätten understryka vikten av att det finns tillämpliga förfaranderegler – inte minst om jäv och beslutsmotivering – även för de enskilda organ till vilka uppgiften att fördela statsbidrag överläts. Detta är viktigt dels av rättssäkerhetsskäl, men också för ge förutsättningar för en effektiv överprövning.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Stefan Holgersson efter föredragning av administrativa fiskalen Karin Öst. I beredningen har även chefsrådmannen Johan Lundmark deltagit.

Stefan Holgersson

Karin Öst